

КОМПРОМИС ИЛИ КОВАЊЕ НА "ВРЕЛОТО ЖЕЛЕЗО"

Македонскиот електорат конечно може малку да здивне, бидејќи епопејата за парламентарните избори во 2006 година привршува. Таа ги доби долгонајавуваните драмски контури на кои се чекаше со месеци. Во меѓувреме, учесниците - лидерите на партиите го довршија својот план за освојување на гнездото под "Водно". Со тоа се исполнија желбите на едните ама и на другите, кои се бунтуваа затоа што дванаесетте барања не поминаа низ филтерот на позицијата. На крајот на краиштата, сè се заврши добро, бидејќи како што беа наместо-трешени и тврдоглави посто-

"БОРДОТ НА ДИРЕКТОРИ" НА ИЗБОРИ ОТИ ГЛАСАЧ

еше можност јунаците од македонската шпанска сапуница да не вовлечат во уште поголема општествена, економска и политичка криза. Но, очигледно ургенцијата од страна ги даде своите ефекти, па така го послушаа советот на ЕУ - пратеникот Фуере, кој уште еднаш потсети дека власта мора да организира фер и демократски избори.

Во тој контекст и опозиционата ВМРО-ДПМНЕ ја подвигла опашката и ги скри сопствените апетити, бидејќи сè уште не е сигурна дека има подобра стартна позиција во однос на лутиот ривал СДСМ, чиј "залез на сонцето" никако да зајде зад водњанскиот рид и парк-шума, кој во меѓувреме ја узурпираа "црвените гаоволи" и ја деградираа животната средина со своите шпански вили.

Што во ова торнадо ќе прави гласачкото тело? Според

Формулата три плус два, или три плус еден плус еден, не претставува доволна гаранција дека парламентарните избори ќе минат во фер и демократска атмосфера. Тоа во многу нешта зависи од власта, која по сила на функцијата мора да обезбеди најреални услови за мирно гласање. Но, за изборите да минат во фер-плеј, ќе мора партиите да се пасивизираат или барем да се обидат најкултурно да се однесуваат за време на гласањето.

Тој манир тешко дека ќе се научи, но ако меѓународната заедница ги притисне во кош политичките партии во Македонија, тогаш има надеж дека ќе се оствари целта. Во прилог на смирувањето на страстите е и најновиот постигнат Договор, кој не претставува Солмонско решение, но сепак создава појдовна основа за сериозни подготовки за парламентарните избори. Компромисот е добредојден, бидејќи начинот на кој се водеа преговорите, односно политичките препукувања не водеа кон нова дестабилизација на земјава.

првичните анализи електоратот е поделен, но и апатично внимателен, бидејќи се зголемува бројот на лицата кои нема да гласаат за време на изборите. Всушност, тоа им дава сила на претендентите да се чувствуваат сигурни дека нема да ја загубат почвата под нозете, а со тоа да се повлечат од стекнатите политички кариери во партиите.

Затоа, главните актери се моќни да влијаат врз изборот на моделот, правилата и регулативата за парламентарните избори во Македонија.

ОПТИМИЗАМ ИЛИ ЗАТИШЈЕ ПРЕД БУРА!?

Што одлучи бордот на директори? "Бордот на директори" на македонските политички партии се одлучи да се оди на избори, бидејќи треба да се искористи вакуумот, кој е создаден од неодлучноста на гласачите и слабиот рејтинг на главните партии. Каде тука е местото на малите пар-

■ Пишува: Кокан СТОЈЧЕВ

тии? Вештачките сателити ќе ја искористат својата позиција на слепо црево и како по обичај ќе ги сместат сопствените лидери, кои "шуруваат" и со СДСМ, но и со ВМРО-ДПМНЕ.

Значи, дефинитивно се оформи политичката атмосфера за создавање неприродни сојузништва. Така, на пример, ако се анализираат првите контакти меѓу лидерите, коалицирањата меѓу СДСМ и ДПА или со ДА се можни, исто така како што ги збратимуваат ВМРО-ДПМНЕ и ДУИ, или НСДП.

Во прилог на ова зборуваат сите аргументи и информации од теренот, кои сè повеќе го оформуваат политичкиот мозаик во Македонија. Имено, во предвечерието на парла-

ментарните избори главно и нерасчистено прашање беше изработката на Изборниот законик и контролата врз изборните процеси. Откако се одговори и на ова прашање сега може да се оди на парламентарен дуел. За ова се свесни сите, бидејќи картите се поделени "пата-пата". Во овој момент, никој не може да гарантира дека ќе го освои парламентарното мнозинство, освен ако не се случи чудо кое ќе одлучи да му ја предаде диригентската палка на одреден фронтмен од коалиционото неприродно братство. За сега е потпишан привремен мир, кој произлезе по неколкучасовните преговори во Клубот на пратениците во Скопје. Но, дали нивниот потпис вреди? Одговорот набрзо ќе биде познат. Но, сепак главно прашање е зошто Владо Бучковски, лидер на СДСМ, и Никола Груевски од ВМРО-ДПМНЕ, ретерираа во своите ставови? Нели нè бомбардираа со информации дека ќе се бара

професионализација на државните изборни органи или партиска контрола врз спроведувањето на изборите!? Очигледно оцениле дека е подобра капитулација, отколку изолација и непризнавање на изборните резултати. Во контекст на ова се сите реперкусии врз финалето. Премиерот Бучковски и опозицијата постигнаа компромис околу составот на избирачките одбори, што секако беше клучен проблем од Предлог-изборниот законик. Тие се договорија за мешан, односно комбиниран модел - тројца членови да бидат од државната администрација, а двајца од политичките партии.

"Ова е максималниот можен компромис со кој се за-

"Ова е важен чекор кон создавањето клима за меѓусебна доверба и дека можеби ќе имаме добри избори", истакна Мендух Тачи, потпретседател на ДПА.

ВД претседателката на ВМРО-Народна партија, Весна Јаневска, демонстративно ја напушти средбата. Таа беше незадоволна од тоа што Бучковски се согласил во составот на избирачките одбори да влезат само членови на опозиционите партии, кои на последните парламентарни избори освоиле најмногу гласови, со што ја исклучува можноста ВМРО-НП да учествува во изборниот процес.

"Иако премиерот Бучковски средбата ја одржа под мотото за постигнување компромис, тврдам дека на неа

нот на Бранко Црвенковски, спроведен преку неговите алатки: Владо Бучковски и Никола Груевски. Ова е класичен обид за политичка изолација на Љубчо Георгиевски од политичката сцена со примена на крајно недемократски методи", изјави портпаролот на ВМРО-Народна, Александар Георгиевски.

Според Народна, со Договорот се забележала блискоста на Бучковски со Груевски, кои свесни за опасноста по нивните партии, ги исклучува сите други партии да имаат увид во изборниот процес.

Од таборот на ВМРО-ДПМНЕ ги отфрлија обвинувањата.

"Сè што има како обвинувања од страна на прес-конференциите на СДСМ и на ВМРО-Народна кон нас, е обична лага", изјави Александар Бичиклиски, портпарол на ВМРО-ДПМНЕ.

Откажувањето од другите барања поврзани со Изборниот законик, партијата на Груевски го образложи со нивниот конструктивен однос кон прашањето за фер и демократски парламентарни избори.

Со слична интонација се огласија и од партискиот штаб на СДСМ, кои до вчера не избираа зборови да го оцрнат лидерот на најголемата опозициона партија ВМРО-ДПМНЕ.

"Република Македонија конечно може да здивне по најкорисната и најпродуктивната и најконструктивната изјава на Никола Груевски", истакна портпаролот на СДСМ, Борис Кондарко.

Сепак, формулата три плус два, или три плус еден плус еден, не претставува доволна гаранција дека парламентарните избори ќе минат во фер и демократска атмосфера. Тоа во многу нешта зависи од власта, која по сила на функцијата мора да обезбеди најреални услови за мирно гласање. Но, за изборите да минат во фер-плеј, ќе мора партиите да се пасивизираат или барем да се обидат најкултурно да се однесуваат за време на гласањето. Тој манир тешко дека ќе се научи, но ако меѓународната заедница ги притисне во кош политичките партии во Маке-

немаше ниту еден одговорен човек кој сакаше во овој момент да сработи нешто добро за државата и за граѓаните", оцени Јаневска, обвинувајќи ги ВМРО-ДПМНЕ и СДСМ дека мислат само на власт, а не и на државните интереси.

ИЗОЛАЦИЈА И ПРОДУКТИВНОСТ

Љубчовистите, вгнездени во ВМРО-Народна, се резигнирани од исходот на политичката вечера во Клубот на пратениците во Скопје. Тие оценуваат дека приближувањето на Бучковски и на Груевски околу Изборниот законик, всушност претставува план за политичка изолација на Љубчо Георгиевски.

Според нив, решението во избирачките одбори да има тројца административци и двајца претставници од политичките партии, односно еден од СДСМ и другиот од ВМРО-ДПМНЕ, претставува враќање во комунизмот.

"Ова е реализација на пла-

ОДЛУЧИ - ЌЕ СЕ ОДИ ИТЕ СЕ "МУТАВИ"

ментарните избори главно и нерасчистено прашање беше изработката на Изборниот законик и контролата врз изборните процеси. Откако се одговори и на ова прашање сега може да се оди на парламентарен дуел. За ова се свесни сите, бидејќи картите се поделени "пата-пата". Во овој момент, никој не може да гарантира дека ќе го освои парламентарното мнозинство, освен ако не се случи чудо кое ќе одлучи да му ја предаде диригентската палка на одреден фронтмен од коалиционото неприродно братство. За сега е потпишан привремен мир, кој произлезе по неколкучасовните преговори во Клубот на пратениците во Скопје. Но, дали нивниот потпис вреди? Одговорот набрзо ќе биде познат. Но, сепак главно прашање е зошто Владо Бучковски, лидер на СДСМ, и Никола Груевски од ВМРО-ДПМНЕ, ретерираа во своите ставови? Нели нè бомбардираа со информации дека ќе се бара

твораат шпекулациите дека власта сака да организира фалсификат на овие избори. Решението околу кое се согласивме е преодно, само за овие избори. Цел е да ја вратиме довербата во изборниот процес и кај опозицијата и кај граѓаните", изјави Бучковски по повеќечасовната средба.

Лидерот на ВМРО-ДПМНЕ, Никола Груевски, оцени дека по постигнувањето на компромисот, сега постои можност за враќање на довербата во изборите.

"Со доближувањето по ова клучно прашање почнавме да излегуваме од тешката ситуација во која нè донесе владиниот предлог-закон за избори. Сега веќе постои можност за постепено враќање на довербата во изборите. Останува премиерот да го исполни она што јавно го ветил", нагласи Груевски.

Оптимизам дека парламентарните избори ќе бидат демократски искажа и потпретседателот на ДПА, Мендух Тачи.

донија, тогаш има надеж дека целта ќе се оствари. Во прилог на смирувањето на страстите е и најновиот постигнат Договор, кој не претставува Соломонско решение, но сепак создава појдовна основа за сериозни подготовки за парламентарните избори. Компромисот е добредојден, бидејќи начинот на кој се водеа преговорите, односно политичките препукувања нè водеа кон нова дестабилизација на земјата. При тоа, ниту СДСМ не се штедеше на зборови, а уште повеќе ВМРО-ДПМНЕ се откажуваше од своите зацртани ставови. Очигледно принудното приземјување е по интервенција на претставниците на ЕУ во Скопје, кои пред некое време пред "олтарот" на Собранието ги вратија пратениците на ДПА. По сè изгледа дека стравувањата за нова дестабилизација на Балканот ги натера европските дипломати многу посериозно да се занимаваат со состојбите во државата и успеаја да ги притиснат политичките фактори во Македонија за да ги "зауздаат" нивната хировитост и раскалашено однесување во однос на прашањето за организирање фер и демократски парламентарни избори. Оттука мора да се бара и целосното преименување, односно повторно "вагање" на партиските ставови во однос на ова круцијално прашање. Прво, штатот на "Бихакка" број 8 го испита својот став, а дури потоа Извршниот комитет на ВМРО-ДПМНЕ се согласи на понудената ракавица за мирен двобој. Другите барања ќе се коваат во Собранието на РМ.

ВОЛШЕБНО СТАПЧЕ

Што всушност бараше ВМРО-ДПМНЕ? Пред еволуирањето на политичките ставови оваа партија долго време се бореше за контрола врз работата на избирачките одбори, кои се покажаа како рац-рана за сите досегашни избори. Имено, и домашните и странските експерти констатираа дека црни точки во одвивањето на изборите претставуваат избирачките одбори, каде партиите ги спроведуваат своите интереси.

Поради тоа, битката за контрола при одвивањето, пребројувањето и потпишувањето на извештаите од гласањето, е остра. Таа почна оној момент кога СДСМ излезе со ставот за т.н. целосна професионализација на изборните органи при што "волшебното стапче" го пронајде во државната администрација. Со оваа провокација го привлече целосното внимание на јавноста, а уште повеќе го собла гневот на обединетата опозиција, која свесна за влијанието на власта врз македонското бирократизирано чиновничко не може да верува во професионализацијата на изборните органи. Од тогаш до неодамна ставот на најголемата опозициона партија ВМРО-ДПМНЕ не се менуваше, а преточен во 12 барања всушност ја прикриваше немоќта да даде свој конкретен придонес во контролирањето на изборите.

"Од дванаесетте предлози прифатена е само една техничка работа: да се удира печат на гласачкото ливче пред и по гласањето. Делумно е прифатено и барањето за заострување на казните за изборно насилство. Тоа е премалку за премиерот да ја лаже јавноста дека во Законикот се внесени две третини од

предлозите на опозицијата. Најважните, за составот на изборните органи и за изборот на членовите, а на претседателот на ДИК, воопшто не се прифатени", тврдеа во ВМРО-ДПМНЕ пред постигнувањето на компромисот со власта. Тие сè уште бараат претседателот на ДИК да се избира по предлог на двете опозициони партии, кои на последните избори освоиле најмногу гласови. Наместо тоа, власта во изборникот предлага Собранието да распише конкурс, а Комисијата за избор и именување, со која раководи Каме Петров од СДСМ, да избира седуммина од пријавените. По ова, опозицијата од одбраните, само двете најголеми партии, треба да предложат едно име од седуммината кандидати. За опозицијата ова е неприфатливо. До постигнувањето на начелниот Договор, за коалицијата "За подобра Македонија" не беше прифатлива идејата на власта за пополнување на изборните органи со службеници, затоа што со тоа ќе нема увид во гласањето и во бројењето на гласовите. Но, по постигнатиот компромис ова барање отпадна од листата. Во меѓувреме, албанските политичари мудро и разумно итаа кон својата цел. Забелеш-

ките за Изборниот законик од ДУИ и од ДПА на Бучковски му ги соопштија партиските потпретседатели Теута Арифи и Илјаз Халими.

"Неприфатливо е граѓани кои се на привремена или на сезонска работа во странство да бидат обележани на Единствениот избирачки список, бидејќи тоа е спротивно на Уставот. Тие се рамноправни граѓани и не е в ред на каков било начин да се дискриминираат. Има многу Албанци кои се на сезонска работа во Италија, Грција и во други земји, а кои на денот на гласањето ќе бидат во Македонија. Зошто тие да не гласаат", истакна потпретседателот на ДУИ, Рафиз Алити. Со слично мислење се и во ДПА, кои уште повеќе се сигурни дека ова нема да ја намали можноста за фалсификат, бидејќи во државата не постои ниту една институција која има сигурна евиденција колку граѓани до денот на затворањето на Единствениот избирачки список се во странство.

Сепак, без разлика што е постигнат каков-таков политички компромис, сите сознанија велат дека во овој момент пополнувањето на изборните органи со административци е дискутабилно од две причини: прво, администрацијата долго време е под канците на партиските естаблишменти и како таква таа нема капацитет за мирно спроведување на изборниот процес; второ, и покрај тоа што административците ќе бидат избрани по пат на ждрепка или т.н. случаен избор, што станува збор со правото на чиновниците да го одбијат изборот. Ова прашање е ставено понастрана, иако се сведува на работна одговорност која, според предложените измени и дополнувања на Кривичниот законик и на Изборното законодавство, е поведено како казниво дело. Значи, пред почнувањето на расправата по Изборниот законик во Собранието, многу работи се нејасни и провокативни. Дури таму треба да се одговораат многуте отворени прашања, кои до сега многу тешко ги минуваа партиските филтри.